

САНХҮҮГИЙН АУДИТЫН ТАЙЛАН

Агуулга

1 Аудитын гэрчилгээ	2
2 Аудитын тайлан.....	4
2.1. Оршил	4
2.2. Аудит хийх үндэслэл, зорилго, талуудын хүлээх үүрэг, хариуцлага.....	4
2.3. Аудитад мөрдсөн бодлого, журам, арга зүй, шалгуур үзүүлэлт	4
2.4. Байгууллагын зорилго, үйл ажиллагаа, хууль, эрх зүйн орчин	5
2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого, санхүүгийн үйл ажиллагаа болон дотоод хяналттай холбоотой хүчин зүйлсийн үнэлгээ	5
2.6. Төлөвлөлтийн шатанд тодорхойлсон эрсдэл, түүнийг үнэлсэн байдал	5
2.7. Материаллаг байдлын суурь сонгосон үндэслэл, тайлбар	6
2.8. Санхүүгийн тайлангийн үзүүлэлтүүд	6
2.9. Зорилтот түвшин, гүйцэтгэлийн талаарх тайлбар, тодруулга	7
2.10. Аудитаар хэрэгжүүлсэн горим сорил, түүний үр дүн.....	7
2.11. Дараагийн аудитаар авч үзэх буюу анхаарал татахуйц бусад чухал асуудал	8
2.12. Шилэн дансны мэдээлэл.....	9
2.13. Өмнөх аудитаар өгсөн акт, албан шаардлага, зөвлөмжийн хэрэгжилт	9
2.14. Дүгнэлтийн хэлбэр, үндэслэл.....	9
3 Менежментийн захидал.....	10
4 Аудит хийсэн санхүүгийн тайлан.....	13
4.1 Аудит хийсэн Санхүүгийн байдлын тайлан	13
4.2 Аудит хийсэн Орлогын дэлгэрэнгүй тайлан	15
4.3 Аудит хийсэн Өмчийн өөрчлөлтийн тайлан	16
4.4 Аудит хийсэн Мөнгөн гүйлгээний тайлан.....	17
5. Аудитын явцад илэрсэн алдаа, зөрчлийн жагсаалт.....	19

Товчилсон үгийн жагсаалт

АДБОУС	Аудитын Дээд Байгууллагуудын Олон Улсын Стандарт
АОУС	Аудитын Олон Улсын Стандарт
НББОУС	Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандарт
СТОУС	Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандарт
ХХК	Хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани
ХАК	Хувийн аудитын компани
ҮАГ	Үндэсний аудитын газар
ҮСХ	Үндэсний статистикийн хороо
ТУЗ	Төлөөлөн удирдах зөвлөл
ТӨБЗГ	Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газар
НБББББ	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичиг

ҮНДЭСНИЙ АУДИТЫН ГАЗАР

15160 Улаанбаатар хот, Чингэлтэй дүүрэг
Бага тойруу-3, Засгийн газрын IV байр
Утас:26-04-37, Факс:51-26-42-30
E-mail: info@audit.gov.mn

2020 03.13 № 06/777
танай _____-ны № _____-т

Аудитын гэрчилгээ

Төрийн аудитын тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.1, 18 дугаар зүйлийн 18.2, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.8-д заасны дагуу Хөдөө аж ахуйн бирж ХХК-ийн 2019 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон санхүүгийн тайлан, тодруулгад санхүүгийн тайлангийн аудит хийв.

Хязгаарлалттай санал дүгнэлт

Аудитын гол асуудалд дурдсан алдаа, зөрчлийг эс тооцвол Хөдөө аж ахуйн бирж ХХК-ийн 2019 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн байдал, орлогын дэлгэрэнгүй тайлан, өмчийн өөрчлөлт болон мөнгөн гүйлгээний тайланг материаллаг зүйлсийн хувьд нягтлан бодох бүртгэлийн стандарт болон холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу үнэн, бодитой, шударга илэрхийлсэн тул хязгаарлалттай санал дүгнэлт гаргаж байна.

Санал дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагын нийтээр хүлээн зөвшөөрсөн зарчим, стандарт болон Аудитын олон улсын стандартад нийцүүлэн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан Санхүүгийн тайлангийн аудитын журам, зааврын дагуу гүйцэтгэсэн.

Эдгээр нь санхүүгийн тайлан материаллаг буруу илэрхийллээс ангид эсэх талаар үндэслэлтэй баталгаа олж авах зорилгоор аудитыг төлөвлөж, гүйцэтгэхийг шаарддаг.

Аудитаар Хөдөө аж ахуйн бирж ХХК-ийн 2019 оны санхүүгийн тайлан, тодруулга дахь үлдэгдэл, ажил гүйлгээний дүн хэмжээ болон илчлэл тодруулга, тус байгууллагад мөрдөж байгаа нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого, бүртгэл хөтлөлт, программ хангамж, дотоод хяналтын систем болон удирдлагын хийсэн томоохон тооцооллыг шалгаж, аудитын санал дүгнэлтийг дэмжих нотлох зүйлсийг хангалттай цуглуулсан.

Бидний хийсэн аудит тус санхүүгийн тайлан, тодруулгад санал дүгнэлт өгөх хангалттай, зохистой үндэслэлийг бүрдүүлсэн бөгөөд аудитын дүнд үндэслэсэн санал, зөвлөмжийг аудитын тайланд тусгасан болно.

ХӨДӨӨ АЖ АХУЙН БИРЖ
ХХК-ИЙН ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ
Х.БААТАР ТАНАА

Аудитын гол асуудал

Хөдөө аж ахуйн бирж ХХК-ийн 2019 оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар илэрсэн дараах зөрчлүүдийн дүн бидний тооцсон материаллаг байдлын түвшингээс давсан нь “Хязгаарлалттай” санал дүгнэлт өгөх үндэслэл болно. Үүнд:

- Өмнөх оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар өгсөн бараа материалын дэлгэрэнгүй тайланг холбогдох заавар, журмын дагуу бэлтгэх зөвлөмжийг хэрэгжүүлээгүй;
- “Блокчэйн технологид суурилсан арилжаа, төлбөр тооцооны иж бүрэн систем нийлүүлэх” 1,753.2 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй ажлын гүйцэтгэгч сонгон шалгаруулах нээлттэй тендерийн болон холбогдох баримт, материалуудыг аудитад хамруулаагүй зэрэг нь санхүүгийн тайлангийн “Үнэн зөв байдал”, “Иж бүрэн байх”, “Эрх ба үүрэг” гэсэн батламж мэдэгдлүүдийг хангахгүй байна.

Үүрэг хариуцлага

Хөдөө аж ахуйн бирж ХХК нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн дагуу тайлант хугацааны санхүүгийн тайлан, тодруулгыг Санхүүгийн тайлагналын олон улсын стандарт болон бусад стандарттай нийцүүлэн Сангийн сайдын баталсан журам, зааврын дагуу бэлтгэж тайлагнах үүрэгтэй.

Аудитын дээд байгууллагуудын нийтээр хүлээн зөвшөөрсөн зарчим, стандарт болон Аудитын олон улсын стандартын дагуу аудит хийж, жилийн эцсийн санхүүгийн тайланд санал дүгнэлт өгөх нь төрийн аудитын байгууллагын үүрэг юм

САНХҮҮГИЙН АУДИТЫН
ГАЗРЫН ЗАХИРАЛ БӨГӨӨД
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.НАРАНЧИМЭГ

2. Аудитын тайлан

2.1. Оршил

“Хөдөө аж ахуйн бирж” ХХК-ийн 2019 оны санхүүгийн тайланд хийсэн аудитын дүн, дүгнэлтийг “Хөдөө аж ахуйн бирж” ХХК-ийн Гүйцэтгэх захирал Х.Баатар Танд танилцуулж байна.

Энэхүү тайланд үйлчлүүлэгчийн санхүү, нягтлан бодох бүртгэл, дотоод хяналтын системд хийсэн үнэлгээний тойм, аудитын явцад илрүүлсэн зүйлс, гаргасан шийдлүүд, анхаарал хандуулахуйц залруулаагүй материаллаг болон материаллаг бус алдаа зөрчил зэрэг аудитын үр дүнгийн талаарх тайлбар, тодруулга, аудитын санал дүгнэлтийн хэлбэр, түүний үндэслэлийн талаар тус тус хураангуйлан тэмдэглэв.

Аудитын дүнд үндэслэсэн үйлчлүүлэгчийн санхүүгийн тайлангийн тодруулга бэлтгэх, бараа материалын дэлгэрэнгүй тайлан хийх, санхүүгийн программ хангамжийг шинэчлэх, худалдан авах ажиллагааны гэрээний үүргийг биелүүлэх, анхан шатны баримтын бүрдлийг ханган ажиллах зэрэг зөвлөмжүүдийг Менежментийн захидалд тусгасан болно.

2.2. Аудит хийх үндэслэл, зорилго, талуудын хүлээх үүрэг, хариуцлага

Бид Төрийн аудитын тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.1, 18 дугаар зүйлийн 18.2, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.8-д заасны дагуу “Хөдөө аж ахуйн бирж” ХХК-ийн 2019 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болгосон санхүүгийн тайланд аудит хийлээ.

“Хөдөө аж ахуйн бирж” ХХК-ийн 2019 оны санхүүгийн тайлан Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль болон холбогдох стандартад нийцүүлж, Сангийн сайдын баталсан бодлого, заавар, журмын дагуу үнэн зөв, шударга илэрхийлэгдсэн эсэхэд санал дүгнэлт гаргах нь энэхүү аудитын зорилт байв.

“Хөдөө аж ахуйн бирж” ХХК-ийн удирдлага нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн дагуу тайлант хугацааны санхүүгийн тайлан, тодруулгыг НББОУС, СТОУС болон холбогдох бусад стандарттай нийцүүлэн Сангийн сайдын баталсан журам, зааврын дагуу бэлтгэж, тайлагнах үүрэгтэй.

Харин тухайн санхүүгийн тайланг дээрх хууль болон бодлого, журмын дагуу материаллаг алдаагүй, үнэн зөв, шударга илэрхийлсэн эсэхэд санал дүгнэлт өгөх нь Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг юм.

Аудитыг 2020 оны 2 дугаар сарын 28-наас 3 дугаар сарын 10-ны хооронд гүйцэтгэж, аудитын тайланг 3 дугаар сарын 14-ний өдөр эцэслэн баталгаажуулж, байгууллагын удирдлагад хүргүүлэхээр төлөвлөн, Үндэсний Аудитын Газрын захиалгаар “Пийк ОМ Аудит” ХХК-ийн аудитор Б.Наранчимэг хариуцаж хэрэгжүүлэв.

“Хөдөө аж ахуйн бирж” ХХК-ийн 2019 оны санхүүгийн тайланг 2020 оны 2 дугаар сарын 10-ны өдрийн 40 дүгээр албан бичгээр Үндэсний аудитын газарт ирүүлсэн байна.

2.3. Аудитад мөрдсөн бодлого, журам, арга зүй, шалгуур үзүүлэлт

АДБОУС, АОУС, нийтээр хүлээн зөвшөөрсөн бусад зарчимд тулгуурласан Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан Төрийн аудитын байгууллагаас санхүүгийн тайланд аудит хийх журам, төрийн аудитын байгууллагаас санхүүгийн тайлангийн аудитад баримтлах ерөнхий чиглэл, арга зүйг мөрдөн ажиллав.

Дээрх стандарт, зарчим, журамд нийцүүлж аудитын үе шатны ажлыг гүйцэтгэж, холбогдох ажлын баримт материалаар баталгаажуулсан болно.

2.4. Байгууллагын зорилго, үйл ажиллагаа, хууль, эрх зүйн орчин

“Хөдөө аж ахуйн бирж” ХХК-ийн эрхэм зорилго нь *“Монгол Улсын хөдөө аж ахуйн салбарын бараа, түүхий эдийг бэлтгэн нийлүүлэх, хадгалах, тээвэрлэх, биржээр арилжих оновчтой тогтолцоог бий болгох замаар малчид, хоршоодын оролцоог нэмэгдүүлэх, дотоодын үйлдвэрийг чанартай түүхий эдээр хангах, экспортын орлогыг өсгөх”*-д оршино.

“Хөдөө аж ахуйн бирж” ХХК-ийн үйл ажиллагааны чиглэлийг дараах байдлаар тодорхойлжээ. Үүнд:

- Биржийн арилжааг зохион байгуулах;
- Биржийн байнгын гишүүн оролцогчид суудлын эрх олгох;
- Биржийн байнгын бус гишүүн оролцогчид биржийн арилжаанд оролцох зөвшөөрөл олгох;
- Биржийн арилжааны явцад зохиомлоор үнэ өсгөх, бууруулах оролдлого хийж байгаа эсэхэд хяналт тавих, таслан зогсоох;
- Нэг хэлцлээр арилжих бараа, түүхий эдийн доод хэмжээг тогтоох;
- Стандартын шаардлага хангасан агуулах, тээврийн байгууллага, лабораторид итгэмжлэл олгох.

Тайлант хугацаанд байгууллагын санхүүгийн үйл ажиллагаанд мөрддөг хууль, тогтоомж, бодлого, журамд Нийгмийн даатгалын шимтгэлийн хувь хэмжээтэй холбоотой өөрчлөлт орсон байна.

2.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого, санхүүгийн үйл ажиллагаа болон дотоод хяналттай холбоотой хүчин зүйлсийн үнэлгээ

Бид санхүүгийн тайланд материаллаг алдаа байхгүй гэдгийг нягтлах үүднээс үйлчлүүлэгчийн нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого, санхүүгийн үйл ажиллагаа, дотоод хяналтыг шаардлагатай гэж үзсэн хэмжээгээр дахин хянасан болно.

“Хөдөө аж ахуйн бирж” ХХК-ийн мөрдөж байгаа Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичгийг өмнөх аудитын зөвлөмжийн дагуу Сангийн яамнаас хэрэгжүүлж байгаа нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого, холбогдох стандарт, хууль тогтоомжтой нийцүүлж шинэчлэн боловсруулсан байна.

“Хөдөө аж ахуйн бирж” ХХК нь санхүү, нягтлан бодох бүртгэлийн үйл ажиллагаанд “Интерактив Би Ай” ХХК-ийн “Импакт” программ хангамж ашигладаг бөгөөд зарим талаараа Сангийн яамнаас тогтоосон шалгуурт нийцэхгүй байна.

“Хөдөө аж ахуйн бирж” ХХК-ийн дотоод хяналтын эрсдэлийг төлөвлөлтийн үе шатанд “Дунд” гэж үнэлсэн бөгөөд гүйцэтгэлийн шатанд дахин хянахад дотоод хяналт үр нөлөөтэй байна.

2.6. Төлөвлөлтийн шатанд тодорхойлсон эрсдэл, түүнийг үнэлсэн байдал

Аудитаар “Хөдөө аж ахуйн бирж” ХХК-ийн бэлтгэсэн санхүүгийн тайлан нь материаллаг хэмжээний алдаатай илэрхийлэгдээгүй гэсэн үндэслэлтэй нотолгоо олж авахын тулд байгууллагын гадаад дотоод орчин, дотоод хяналтыг судлан, эрсдэлтэй асуудлыг илрүүлж үнэллээ.

Аудитын төлөвлөлтийн үе шатанд 16 эрсдэлтэй асуудалд горим сорил хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж баталгаажуулсан болно.

2.7. Материаллаг байдлын суурь сонгосон үндэслэл, тайлбар

Аудитыг төлөвлөх үе шатны материаллаг байдлыг АДБОУС 1320, АОУС 320-ын дагуу тодорхойлсон бөгөөд материаллаг байдлын суурь үзүүлэлтээр 2018 оны орлогын дэлгэрэнгүй тайлангийн нийт зардлыг сонгож, эрсдэлийн түвшинг дунд гэж үнэлэн материаллаг байдлын хувь хэмжээг 1.0 хувиар тогтоов.

Төлөвлөлтийн үе шатанд сонгосон суурь үзүүлэлтийн дүн 1,693.5 сая төгрөгөөс тооцон 16.9 сая төгрөгөөр материаллаг байдлыг тодорхойлж, баталгаажууллаа.

Гүйцэтгэлийн үе шатанд материаллаг байдлын түвшинг 15.7 сая төгрөгөөр тооцсон нь “Хөдөө аж ахуйн бирж” ХХК-ийн 2019 оны орлогын дэлгэрэнгүй тайлангийн нийт зардал 1,568.7 сая төгрөгийг суурь үзүүлэлт болгон сонгосонтой холбоотой болно.

2.8. Санхүүгийн тайлангийн үзүүлэлтүүд

“Хөдөө аж ахуйн бирж” ХХК-ийн 2019 оны жилийн эцсийн санхүүгийн байдлын тайлангаарх нийт хөрөнгийн дүн өмнөх оноос 3,517.7 сая төгрөгөөр буюу 162.7 хувиар өсчээ. Өмнөх оны үзүүлэлтээс материаллаг өөрчлөлт гарсан мөнгөн хөрөнгө, авлага, үндсэн хөрөнгийн данс байна.

Хүснэгт 1. Санхүүгийн байдлын тайлангийн үзүүлэлт

	/сая төгрөг/		
Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өөрчлөлт
Б	1	2	3=2-1
Мөнгөн хөрөнгө	1,125.8	3,366.1	2,240.3
Авлага	659.8	1,187.3	527.5
Урьдчилж төлсөн зардал	54.3	310.7	256.4
Бараа материал	31.9	28.0	(3,9)
Үндсэн хөрөнгө	290.1	787.5	497.4
Нийт хөрөнгө	2,161.9	5,679.6	3,517.7
Өр төлбөр	158.3	254.1	95.8
Эздийн өмч	2,003.6	5,425.5	3,421.9
Нийт өр төлбөр ба цэвэр хөрөнгө өмчийн дүн	2,161.9	5,679.6	3,517.7

Мөнгөн хөрөнгийн дансны үлдэгдэл 2,240.3 сая төгрөгөөр өссөн нь гадаад зах зээл дээрх ноолуурын үнийн өсөлтөөс шалтгаалсан байна.

Авлага дансны үлдэгдэл нийт 527.5 сая төгрөгөөр өссөн нь ажиллагчдаас авах, арилжааны шимтгэлийн, байнгын гишүүний хураамжийн, байгууллагаас авах авлагын өсөлттэй холбоотой байна.

Урьдчилж төлсөн тооцоо дансны үлдэгдэл 256.4 сая төгрөгөөр өссөн нь 2019 онд “Ай түүлс” ХХК-ийн блокчейн шинэ технологи нэвтрүүлсний урьдчилгаа төлбөр 285.6 сая, зар сурталчилгааны нэвтрүүлгийн төлбөрт 10.6 сая, автомашины граж түрээсийн төлбөр 4.4 сая, НБББББ боловсруулсан ажлын хөлс 4.0 сая, нөөцийн махны хүүгийн хөнгөлөлт 6.1 сая төгрөгийн зэрэг 310.7 сая төгрөгийн төлбөрийг урьдчилан төлж уг дансанд бүртгэсэн болон өмнөх оны 54.3 сая төгрөгийг тайлант үеийн холбогдох зардалд шингээснээс шалтгаалсан байна.

Бараа материалын дансны үлдэгдэл 3.9 сая төгрөгөөр буурсан нь байгууллагын үйл ажиллагаатай холбоотой байна.

Он удаан жил хадгалагдсан, ашиглалтгүй бараа материал байхгүй байгаа бөгөөд байгууллагын хэвийн үйл ажиллагааг хангахтай холбоотой хөрөнгө бараа материалын дансанд бүртгэлтэй байна.

Үндсэн хөрөнгө дансны үлдэгдэл 497.4 сая төгрөгөөр өссөн нь хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөний дагуу хийгдсэн ажлуудтай холбоотой байна. Тухайлбал тайлант онд 332.0 сая төгрөгийн өртөгтэй Ложистикийн төвийн дуусаагүй барилга байгаа ба 71.8 сая төгрөгийн өртөгтэй Ложистикийн төвийн төмөр хашаа, 150.0 сая төгрөгийн өртөгтэй Ложистикийн төвийн цахилгаан эх үүсвэр зэргийг барьж ашиглалтанд оруулсан байна.

Тайлант онд 6.5 сая төгрөгийн тавилга эд хогшил, 13.5 сая төгрөгийн компьютер техник хэрэгсэл, 9.9 сая төгрөгийн биет бус хөрөнгө худалдан авч орлогоор бүртгэсэн байна.

Тайлант онд 59.7 сая төгрөгийн үндсэн хөрөнгийг данснаас хассан бөгөөд ТӨБЗГ-ын 2019 оны 206 дугаар тогтоолоор Шинжлэх ухааны академид 18.1 сая төгрөгийн үндсэн хөрөнгийг үнэ төлбөргүй шилжүүлж, өртгөө бүрэн нөхсөн, цаашид ашиглагдах боломжгүй 41.6 сая төгрөгийн үндсэн хөрөнгийг ТӨБЗГ-ын 2019 оны А-5/1369 албан бичгээр олгосон зөвшөөрлийн дагуу акталж балансаас хассан байна.

Өр төлбөр дансны үлдэгдэл 95.8 сая төгрөгөөр өссөн нь компани ашигтай ажилласнаас үүссэн ААНОАТ, ажиллагсдаас суутгасан боловч татварын байгууллагад шилжүүлээгүй ХХОАТ, Ложистикийн төвийн цахилгаан эх үүсвэр барьсан гүйцэтгэгчид төлөх өр үүссэн зэргээс шалтгаалсан байна.

Эздийн өмчийн дансны үлдэгдэл 5,425.6 сая төгрөг болж 3,422.0 сая төгрөгөөр өссөн нь тайлант үеийн ашигтай холбоотой байна.

2.9. Зорилтот түвшин, гүйцэтгэлийн талаарх тайлбар, тодруулга

Төрийн болон орон нутгийн тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 1-д заасны дагуу төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн удирдлага тухайн хуулийн этгээдийн зорилт, түүнийг хэрэгжүүлэх талаарх зорилтын саналын төслийг төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагад хүргүүлж хэрэгжүүлэх үүрэгтэй.

ТӨБЗГ-ын 2018 оны 598 дугаар тогтоолоор “Хөдөө аж ахуйн бирж” ХХК-ийн 2019 оны зорилтот түвшинг тодорхойлж үйл ажиллагааны орлогыг 2,098.8 сая төгрөгөөр төлөвлөснөөс гүйцэтгэлээр 5,587.8 сая төгрөгийн орлого төвлөрүүлж, төлөвлөгөөг 166.2 хувиар давуулан биелүүлсэн байна. Орлогын төлөвлөгөөний биелэлтэд түүхий эдийн зах зээлийн үнэ ханш өссөн нь нөлөөлжээ.

Тайлант онд үйл ажиллагааны зардлыг 1,682.7 сая төгрөгөөр баталж гүйцэтгэлээр 1,568.7 сая төгрөгийн зардал гарсан байна. 2019 онд зардлын нэр төрөл бүрээр хэмнэгдсэн ба нийт зардлын хэмнэлт 114.0 сая төгрөг байна.

2.10. Аудитаар хэрэгжүүлсэн горим сорил, түүний үр дүн

Аудитыг төлөвлөх үе шатанд тогтоосон 16 эрсдэл, гүйцэтгэх үе шатанд 2 эрсдэл тодорхойлж нийт 18 горим сорил хэрэгжүүллээ.

Аудитаар нийт 302.4 сая төгрөгийн алдаа, зөрчил илэрснээс 301.7 сая төгрөгийн алдааг залруулж, зөрчил арилгуулах 1 албан шаардлага хүргүүлж, анхан шатны баримтын бүрдлийг хангаж ажиллах, дотоод хяналт, нягтлан бодох бүртгэлийн хөтлөлтийг сайжруулах зэрэг 5 зөвлөмж өглөө. Үүнд:

Аудитаар нягтлан бодох бүртгэлийн бичилт, тооцоолол болон тайлагналын алдаатай дараах асуудлыг залруулан санхүүгийн тайланд тусгаж, “Хөдөө аж ахуйн бирж” ХХК-ийн удирдлагаар зөвшөөрүүлэн баталгаажуулав. Үүнд:

- Мөнгөн кассын орлого зарлагын баримт дугаарлаагүй;
- Үндсэн хөрөнгийг ангилал буруу бүртгэсэн 72.2 сая төгрөг;

- Үндсэн хөрөнгийг бараа материалын дансанд бүртгэсэн 9.6 сая төгрөг;
- Өглөгийн түр дансаар бараа үйлчилгээ, бусад өглөгийг бүртгэсэн 81.9 сая төгрөг;
- Тооцооны дансаар дамжуулалгүй мөнгөн хөрөнгийн данснаас хөрөнгийг шууд орлого авсан 26.4 сая төгрөг;
- Мөнгөн гүйлгээний тайланд түрээсийн зардлыг бусад мөнгөн зарлагаар илэрхийлсэн 111.6 сая төгрөг зэрэг нийт 301.7 сая төгрөгийн алдааг залруулсан.

1. Өмнөх аудитаар зөвлөмж өгсөн боловч тайлант хугацаанд эд хариуцагч нь бараа материалын тайланг Сангийн сайдын 2017 оны 347 дугаар тушаалаар батлагдсан маягт зааврын дагуу бэлтгээгүйн улмаас анхан шатны баримт үндэслэн хураангуй бүртгэл хөтөлж байгаа нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.3.3-т “Дэлгэрэнгүй болон ерөнхий данс хөтлөх”, 20 дугаар зүйлийн 20.2.6-д “Эд хөрөнгийн болон төлбөр тооцооны тооллого хийх, үр дүнг шийдвэрлэх, бэлтгэн нийлүүлэгч, худалдан авагчтай тооцоо хийж, үлдэгдлийг баталгаажуулж, баримтжуулах ажлыг зохион байгуулах, удирдах” гэсэн заалтуудтай нийцэхгүй байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Зөрчил арилгуулах албан шаардлага хүргүүлэх

2.11. Дараагийн аудитаар авч үзэх буюу анхаарал татахуйц бусад чухал асуудал

Аудитын явцад анхаарал татахуйц дараах асуудал байна. Үүнд:

- Тайлант онд түлхүүр гардуулах нөхцөлтэй 1,523.7 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй “Ложистикийн төвийн оффис, агуулахын барилгын зураг төсөл боловсруулах, барилга угсралтын гүйцэтгэх, тоног төхөөрөмж нийлүүлэх ажил”-ыг гүйцэтгэгчээр “Түшигт арга констракшн” ХХК шалгарсан байна.

Ажил гүйцэтгэх 2019/01/021 дугаартай гэрээг 2019 оны 8 дугаар сарын 05-ны өдөр байгуулсан боловч 2020 оны 01 дүгээр сарын 06-ны өдрийн 03/2020 дугаар магадлалын дүгнэлтээр зураг, төсвийг баталгаажуулсан байна. Энэ нь Барилгын тухай хуулийн 25 дугаар зүйлийн 25.4-д “Энэ хуулийн 25.2, 25.3-т заасан зураг төсөлд магадлал хийлгээгүй бол барилгын ажлын зөвшөөрөл олгохыг хориглоно”, 40 дүгээр зүйлийн 40.1.1-д “Барилгын ажил гүйцэтгэгч нь барилгын ажлыг зөвшөөрөл, магадлал хийгдэж, баталгаажсан зураг төсөл, норм, нормативын баримт бичгийн шаардлагын дагуу гүйцэтгэх, хяналт тавих чиг үүрэгтэй” гэж тус тус заасныг зөрчсөн байна.

Мөн “Түшигт арга констракшн” ХХК-тай байгуулсан гэрээнд 2019 оны 11 дүгээр сарын 25-нд ашиглалтад оруулна, гэж зааснаас хойш 2020 оны 02 дугаар сарын 10-ны өдөр барилгыг ашиглалтад оруулах комиссын ББКД-02/20 дугаар дүгнэлт гарсан байна. Энэ нь гүйцэтгэх гэрээний 3.10.1-д “... аль нэг талаас Гэрээний нөхцөлийг зөрчин хугацаа хоцрох... зэргийг хориглоно” гэж заасныг зөрчсөн байна.

- “Блокчэйн технологид суурилсан арилжаа, төлбөр тооцооны иж бүрэн систем нийлүүлэх” 1,753.2 сая төгрөгийн төсөвт өртөгтэй ажлын гүйцэтгэгч сонгон шалгаруулах нээлттэй тендер зарлаж “Ай түүлс” ХХК шалгарч, ажил гүйцэтгэх ХААБ/2019/01001 тоот гэрээг 2019 оны 7 дугаар сарын 19-ний өдөр байгуулсан бөгөөд ажлыг 2019 оны 11 сарын 19-нд дуусгаж хүлээлгэн өгөхөөр заасан байна. Худалдан авах ажиллагааны талаарх гомдлын дагуу Авлигатай тэмцэх газар холбогдох баримт, материалуудад хяналт шалгалт хийж байгаа учраас төлөвлөсөн горим сорилыг хэрэгжүүлж чадаагүй болно.
- Тайлант жилд цалингийн зардлын 19.3 хувьтай тэнцүү буюу 170.2 сая төгрөгийн цалингийн урьдчилгаа олгосон байна. Ажилтнуудад, ялангуяа эрх бүхий албан тушаалтнуудад 4-өөс 12 хүртэлх сарын үндсэн цалингаас давсан урьдчилгааг

олгож, тооцоог сар бүр хийдэггүй, жилийн эцэст барагдуулсан байна. Иймд цалингийн урьдчилгааг ажилтны өргөдөл, хүсэлт зэрэгт тохиролцсон хугацаанд нь төлүүлж байх нь зүйтэй.

2.12. Шилэн дансны мэдээлэл

“Хөдөө аж ахуйн бирж” ХХК нь Шилэн дансны тухай хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан мэдээллийг “shilendans.gov.mn” цахим хуудсаар “Шилэн дансны цахим хуудсанд тавигдах мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох тухай журам”-ын дагуу хуульд заасан хугацаанд жил, улирал, сар, тухай бүр ил тод мэдээлж ажилласан байна.

2.13. Өмнөх аудитаар өгсөн акт, албан шаардлага, зөвлөмжийн хэрэгжилт

Өмнөх оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар өгсөн 4 зөвлөмжөөс 3 зөвлөмжийг хэрэгжүүлэн ажилласан ба эд хариуцагч нь бараа материалын тайланг батлагдсан маягт зааврын дагуу бэлтгэж байх талаар өгсөн зөвлөмж хэрэгжээгүй байна.

2.14. Дүгнэлтийн хэлбэр, үндэслэл

Бид “Хөдөө аж ахуйн бирж” ХХК-ийн 2019 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийн тайланд аудит хийж, баталгаажуулах ажлыг АДБОУС-ын дагуу, Монгол Улсын холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн гүйцэтгэсэн.

“Хязгаарлалттай” санал дүгнэлт

Аудитын гол асуудалд дурдсан алдаа, зөрчлийг эс тооцвол “Хөдөө аж ахуйн бирж” ХХК-ийн 2019 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн байдал, орлогын дэлгэрэнгүй тайлан, өмчийн өөрчлөлт болон мөнгөн гүйлгээний тайланг материаллаг зүйлсийн хувьд Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль болон холбогдох стандартад нийцүүлж, Сангийн сайдын баталсан бодлого, журам, зааврын дагуу үнэн, бодитой, шударга илэрхийлсэн эсэхийг Аудитын гэрчилгээнд тодорхой дурдав.

3. Менежментийн захидал

Төрийн аудитын байгууллага санхүүгийн тайлангийн аудит бүрийн төгсгөлд аудитаар илрүүлсэн зүйлсийг нэгтгэсэн менежментийн захидлыг үйлчлүүлэгч, түүний удирдлагад зориулж бэлтгэдэг бөгөөд түүнд санхүү, нягтлан бодох бүртгэл, тайлагналын бодлого, үйл ажиллагаа, дотоод хяналтыг сайжруулах зөвлөмжийг тусгадаг.

Энэхүү менежментийн захидлын агуулга аудитын үр дүн, дүгнэлтээс урган гарсан болно. Санхүүгийн тайлан, бусад илчлэл тодруулгын талаар санал дүгнэлт гаргахад бидний бодлого, горим зориулагдсан.

Энэ нь нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого, горимыг зөвхөн аудитыг үр нөлөөтэй гүйцэтгэхэд шаардагдах цар хүрээнд дахин хянасан бөгөөд оршиж буй бүх сул талыг гаргаж ирэх боломжгүй юм.

Тиймээс аудитын тайланд тусгасан зөвлөмж нь аудит хийх үеийн нөхцөл байдлын талаарх бидний үнэлэлт, дүгнэлтийг илэрхийлж байгаа болно.

Харин эдгээр зөвлөмжийг та бидний хамтын ажиллагааны байр сууринаас гаргасан бөгөөд аудитаар өгсөн зөвлөмжийг хүлээн авч, хэрэгжүүлэх нь танай үүрэг хариуцлага юм.

Менежментийн захидалд дурдсан цаашид санхүүгийн тайланд шууд бөгөөд материаллаг хэмжээгээр нөлөөлж болзошгүй тул анхаарвал зохих асуудлыг тэргүүлэх ач холбогдлоор нь эрэмбэлэн үзүүлэв. Үүнд:

3.1 Санхүүгийн тайлангийн тодруулга

3.1.1 Илрүүлэлт: Санхүүгийн тайлангийн тайлбар, тодруулгыг иж бүрэн хийгээгүй байгаа нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1-д “Санхүүгийн тайлагналын олон улсын стандартын дагуу нягтлан бодох бүртгэл хөтөлж, санхүүгийн тайлангаа гаргах үүрэг бүхий аж ахуйн нэгж, байгууллагын санхүүгийн тайлан нь дараах бүрэлдэхүүнтэй байна”, 8.1.5-д “Санхүүгийн тайлангийн тодруулга” гэсэн заалтуудтай нийцээгүй байна.

3.1.2 Эрсдэл: Хөрөнгө, эх үүсвэрийн хөдлөл өөрчлөлтийн талаарх мэдээлэл санхүүгийн тайлангийн хэрэглэгчдэд тодорхой бус байх

3.1.3 Өгсөн зөвлөмж: Сангийн сайдын тушаалаар батлагдсан заавар, журмын дагуу байгууллагын санхүүгийн үйл ажиллагаа, нягтлан бодох бүртгэл, онцлог байдлыг илтгэсэн тайлбар, тодруулгуудыг хийж байх

3.1.4 Байгууллагаас өгсөн хариу тайлбар: Цаашид дээрх зөрчлийг гаргахгүй ажиллана.

3.2 Хөрөнгийн тооллоготой холбоотой асуудал

3.2.1 Илрүүлэлт: Тайлант оны эхний хагас жилд бараа материалын тооллого хийж үлдэгдлийг баталгаажуулаагүй байгаа нь Төрийн болон орон нутгийн тухай хуулийн 70 дугаар зүйлийн 70.2.1-д “Түүхий эд, материал, түлш, сэлбэг хэрэгсэл, бэлэн бүтээгдэхүүн, бараа, сав, баглаа боодлын тооллогыг жилд 2 удаа /6 дугаар сарын 1, 12 дугаар сарын 1-нээс/ явуулж улирал, жилийн тайлан тэнцэлд тусгаж тайлагнана” гэсэн заалттай нийцэхгүй байна.

3.2.2 Эрсдэл: Санхүүгийн тайланд хөрөнгийн үлдэгдэл зөрүүтэй тусгагдах

3.2.3 Өгсөн зөвлөмж: Хууль тогтоомжид заасан хугацаанд эд хөрөнгийн тооллого хийж үлдэгдлийг баталгаажуулж санхүүгийн тайланд тусгах

3.2.4 Байгууллагаас өгсөн хариу тайлбар: Цаашид дээрх зөрчлийг гаргахгүй ажиллана.

3.3 Анхан шатны баримтын бүрдэлтэй холбоотой асуудал

3.3.1 Илрүүлэлт: Тайлант онд хийгдсэн 0.1 сая төгрөгийн худалдан авалтын анхан шатны баримт нь тухайн байгууллагын регистрээр шивэгдээгүй, хувь иргэнд олгогдсон, сугалааны дугаартай и-баримт байгаа нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.7-д “*Анхан шатны баримтын бүрдэлгүй ажил, гүйлгээг бүртгэх, санхүүгийн тайланд тусгахыг хориглоно*” гэж заасантай нийцэхгүй байна.

3.3.2 Эрсдэл: Анхан шатны баримтын бүрдэл хангаагүй ажил гүйлгээ нягтлан бодох бүртгэлд тусгагдах

3.3.3 Өгсөн зөвлөмж: Цаашид анхан шатны баримтын бүрдлийг хангаж ажиллах, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.7 дахь заалтыг хэрэгжүүлэх

3.3.4 Байгууллагаас өгсөн хариу тайлбар: Цаашид дээрх зөрчлийг гаргахгүй ажиллана.

3.4 Он дамжсан өглөгтэй холбоотой асуудал

3.4.1 Илрүүлэлт: Нягтлан бодох бүртгэлийн алдаанаас 2015 онд үүссэн 0.5 сая төгрөгийн өглөгийг залруулаагүй байгаа нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.2-т “*Нягтлан бодох бүртгэлийн алдааг алдаа гарсан үеийн санхүүгийн тайланд тусгах замаар залруулна*” гэсэн заалттай нийцэхгүй байна.

3.4.2 Эрсдэл: Он удаан жилийн насжилттай өр төлбөр бий болох

3.4.3 Өгсөн зөвлөмж: Өглөг үүссэн ажил гүйлгээг дахин нягтлан үзэж санхүүгийн тайланд залруулга хийх

3.4.4 Байгууллагаас өгсөн хариу тайлбар: Зохиох залруулгыг хийж цаашид дээрх зөрчлийг гаргахгүй ажиллана.

3.5 Нягтлан бодох бүртгэлийн программ хангамжтай холбоотой асуудал

3.5.1 Илрүүлэлт: Санхүү, нягтлан бодох бүртгэлийн үйл ажиллагаанд ашиглаж байгаа “Интерактив Би Ай” ХХК-ийн “Импакт” программ хангамж нь Сангийн яам, Үндэсний аудитын газар, Татварын байгууллага, Нийгмийн даатгалын байгууллага, Шилэн данс, Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газар зэрэг байгууллагуудтай мэдээлэл солилцох боломжгүй, холбогдох стандартыг хангахгүй байна. Тухайлбал үнэ төлбөргүй шилжүүлсэн 18.1 сая төгрөгийн анхны өртөгтэй үндсэн хөрөнгийн үлдэгдэл өртгийг олз, гарзаар бүртгэсэн нь НББОУС 16 “Үндсэн хөрөнгө”-ийн 71-д “*Үндсэн хөрөнгийн зүйлийн хүлээн зөвшөөрөлтөөс үүссэн олз буюу гарзыг хэрэв байгаа бол данснаас хасалтын цэвэр орлого ба тухайн хөрөнгийн дансны үнэ хоорондох зөрүүгээр тодорхойлно*” гэж заасантай нийцэхгүй байна.

3.5.2 Эрсдэл: Нягтлан бодох бүртгэлийн стандарт зөрчигдөх, санхүүгийн тайлан буруу илэрхийлэгдэх

3.5.3 Өгсөн зөвлөмж: Санхүүгийн программ хангамжийг нягтлан бодох бүртгэлийн стандарт, Сангийн яамнаас тавьсан шалгуурт нийцүүлж, шинэчлэлт хийлгэх

3.5.4 Байгууллагаас өгсөн хариу тайлбар: Цаашид дээрх зөрчлийг гаргахгүй ажиллана.

Дээрх зөвлөмжийн биелэлтийг төрийн аудитын байгууллагад 2020 оны 6 дугаар сарын 10-ны өдрийн дотор ирүүлнэ үү.

Аудитын явцад бидэнтэй хамтран ажилласан холбогдох ажилтнуудад талархал

4. Аудит хийсэн санхүүгийн тайлан

4.1 Аудит хийсэн Санхүүгийн байдлын тайлан

2019 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон тайлан

(төгрөг)

Мөрийн дугаар	Үзүүлэлт	1/1/2019	12/31/2019
1	ХӨРӨНГӨ	-	-
1.1	Эргэлтийн хөрөнгө	-	-
1.1.1	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгө	1,125,858,816.57	3,366,113,514.66
1.1.2	Дансны авлага	586,852,835.20	1,155,588,816.16
1.1.3	Татвар, НДШ-ийн авлага	66,956,897.65	24,624,750.78
1.1.4	Бусад авлага	6,136,406.26	7,126,269.22
1.1.5	Бусад санхүүгийн хөрөнгө		
1.1.6	Бараа материал	31,932,624.55	27,999,148.45
1.1.7	Урьдчилж төлсөн зардал/тооцоо	54,274,908.67	310,698,482.16
1.1.8	Бусад эргэлтийн хөрөнгө		
1.1.9	Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй эргэлтийн бус хөрөнгө (борлуулах бүлэг хөрөнгө)	-	-
1.1.10		-	-
1.1.11	Эргэлтийн хөрөнгийн дүн	1,872,012,488.90	4,892,150,981.43
1.2	Эргэлтийн бус хөрөнгө		
1.2.1	Үндсэн хөрөнгө	172,501,986.99	688,038,866.53
1.2.2	Биет бус хөрөнгө	117,460,269.57	99,452,793.74
1.2.3	Биологийн хөрөнгө	-	-
1.2.4	Урт хугацаат хөрөнгө оруулалт	-	-
1.2.5	Хайгуул ба үнэлгээний хөрөнгө	-	-
1.2.6	Хойшлогдсон татварын хөрөнгө	-	-
1.2.7	Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө	-	-
1.2.8	Бусад эргэлтийн бус хөрөнгө	-	-
1.2.9		-	-
1.2.10	Эргэлтийн бус хөрөнгийн дүн	289,962,256.56	787,491,660.27
1.3	НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН	2,161,974,745.46	5,679,642,641.70
2	ӨР ТӨЛБӨР БА ЭЗДИЙН ӨМЧ		
2.1	Өр төлбөр		
2.1.1	Богино хугацаат өр төлбөр		
2.1.1.1	Дансны өглөг		80,724,532.00
2.1.1.2	Цалингийн өглөг	22,447.88	130,720.80
2.1.1.3	Татварын өр	147,968,945.64	167,345,854.07
2.1.1.4	НДШ-ийн өглөг	21,813.06	21,818.27
2.1.1.5	Богино хугацаат зээл	-	-
2.1.1.6	Хүүний өглөг	-	-
2.1.1.7	Ногдол ашгийн өглөг	-	-
2.1.1.8	Урьдчилж орсон орлого	-	-
2.1.1.9	Нөөц /өр төлбөр/	-	-
2.1.1.10	Богино хугацаат өр төлбөр	462,700.45	462,700.45
2.1.1.11	Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй эргэлтийн бус хөрөнгө (борлуулах бүлэг хөрөнгө)-нд хамаарах өр төлбөр	-	-
2.1.1.12	Бусад богино хугацаат өр төлбөр	5,400,000.00	5,400,000.00
	Богино хугацаат өр төлбөрийн дүн	153,875,907.03	254,085,625.59
2.1.2	Урт хугацаат өр төлбөр	-	-
2.1.2.1	Урт хугацаат зээл	-	-
2.1.2.2	Нөөц /Өр төлбөр/	-	-

2.1.2.3	Хойшлогдсон татварын өр	4,479,402.91	-
2.1.2.4	Бусад урт хугацаат өр төлбөр	-	-
2.1.2.5	Болзошгүй өр төлбөр		
	Урт хугацаат өр төлбөрийн дүн	4,479,402.91	-
2.2	Өр төлбөрийн нийт дүн	158,355,309.94	254,085,625.59
2.3	Эздийн өмч		
2.3.1	Өмч: -төрийн	1,021,700,000.00	1,021,700,000.00
2.3.2	-хувийн	-	-
2.3.3	-хувьцаат	-	-
2.3.4	Халаасны хувьцаа	-	-
2.3.5	Нэмж төлөгдсөн капитал	-	-
2.3.6	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний нэмэгдэл	-	-
2.3.7	Гадаад валютын хөрвүүлэлтийн нөөц	-	-
2.3.8	Эздийн өмчийн бусад хэсэг	10,000.00	10,000.00
2.3.9	Хуримтлагдсан ашиг	981,909,435.52	4,403,847,016.11
2.3.11	Эздийн өмчийн дүн	2,003,619,435.52	5,425,557,016.11
2.4	ӨР ТӨЛБӨР БА ЭЗДИЙН ӨМЧИЙН ДҮН	2,161,974,745.46	5,679,642,641.70

4.2 Аудит хийсэн Орлогын дэлгэрэнгүй тайлан

2019 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон тайлан

(төгрөг)

Мөрийн дугаар	Үзүүлэлт	Өмнөх он	Тайлант он
1	Борлуулалтын орлого (цэвэр)	2,330,075,894.84	5,587,765,605.25
2	Борлуулалтын өртөг	-	-
3	Нийт ашиг (алдагдал)	2,330,075,894.84	5,587,765,605.25
4	Түрээсийн орлого	-	-
5	Хүүний орлого	131,902,845.18	181,520,553.58
6	Ногдол ашгийн орлого	-	-
7	Эрхийн шимтгэлийн орлого	-	-
8	Бусад орлого	579,147,000.00	1,057,659.00
9	Борлуулалт маркетингийн зардал	13,642,818.18	31,751,991.11
10	Ерөнхий ба удирдлагын зардал	1,306,696,282.76	1,471,780,975.62
11	Санхүүгийн зардал	-	-
12	Бусад зардал	373,029,198.92	65,393,099.89
13	Гадаад валютын ханшийн зөрүүний олз (гарз)	(121,332.24)	23,887.92
14	Үндсэн хөрөнгө данснаас хассаны олз (гарз)	-	(8,651,039.87)
15	Биет бус хөрөнгө данснаас хассаны олз (гарз)	-	-
16	Хөрөнгө оруулалт борлуулснаас үүссэн олз (гарз)	-	-
17	Бусад ашиг (алдагдал)	-	-
18	Татвар төлөхийн өмнөх ашиг (алдагдал)	1,347,636,107.92	4,192,790,599.26
19	Орлогын татварын зардал	147,953,895.31	570,969,566.78
20	Татварын дараах ашиг (алдагдал)	1,199,682,212.61	3,621,821,032.48
21	Зогсоосон үйл ажиллагааны татварын дараах ашиг (алдагдал)	-	-
22	Тайлант үеийн цэвэр ашиг (алдагдал)	1,199,682,212.61	3,621,821,032.48
23	Бусад дэлгэрэнгүй орлого	-	-
23.1	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний нэмэгдлийн зөрүү	-	-
23.2	Гадаад валютын хөрвүүлэлтийн зөрүү	-	-
23.3	Бусад олз (гарз)	-	-
24	Орлогын нийт дүн	1,199,682,212.61	3,621,821,032.48
25	Нэгж хувьцаанд ногдох суурь ашиг (алдагдал)	-	-

4.3 Аудит хийсэн Өмчийн өөрчлөлтийн тайлан

2019 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон тайлан

(төгрөг)

№	Үзүүлэлт	Өмч	Халаасны хувьцаа	Нэмж төлөгдсөн капитал	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний нэмэгдэл	Гадаад валютын хөрвүүлэлтийн нөөц	Эздийн өмчийн бусад хэсэг	Хуримтлагдсан ашиг	Нийт дүн
1	2017 оны 12-р сарын 31-ний үлдэгдэл	1,021,700,000.00	-	-	-	-	10,000.00	(174,151,879.67)	847,558,120.33
2	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлтийн нөлөө, алдааны залруулга	-	-	-	-	-	-	-	-
3	Залруулсан үлдэгдэл	1,021,700,000.00	-	-	-	-	10,000.00	(174,151,879.67)	847,558,120.33
4	Тайлант үеийн цэвэр ашиг (алдагдал)	-	-	-	-	-	-	1,199,682,212.61	1,199,682,212.61
5	Бусад дэлгэрэнгүй орлого	-	-	-	-	-	-	-	-
6	Өмчид гарсан өөрчлөлт	-	-	-	-	-	-	-	-
7	Зарласан ногдол ашиг	-	-	-	-	-	-	(43,620,897.42)	(43,620,897.42)
8	Дахин үнэлгээний нэмэгдлийн хэрэгжсэн дүн	-	-	-	-	-	-	-	-
9	2018 оны 12-р сарын 31-ний үлдэгдэл	1,021,700,000.00	-	-	-	-	10,000.00	981,909,435.52	2,003,619,435.52
10	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлтийн нөлөө, алдааны залруулга	-	-	-	-	-	-	-	-
11	Залруулсан үлдэгдэл	1,021,700,000.00	-	-	-	-	10,000.00	981,909,435.52	2,003,619,435.52
12	Тайлант үеийн цэвэр ашиг (алдагдал)	-	-	-	-	-	-	3,621,821,032.48	3,621,821,032.48
13	Бусад дэлгэрэнгүй орлого	-	-	-	-	-	-	-	-
14	Өмчид гарсан өөрчлөлт	-	-	-	-	-	-	-	-
15	Зарласан ногдол ашиг	-	-	-	-	-	-	(199,883,451.89)	(199,883,451.89)
16	Дахин үнэлгээний нэмэгдлийн хэрэгжсэн дүн	-	-	-	-	-	-	-	-
17	2019 оны 12-р сарын 31-ний үлдэгдэл	1,021,700,000.00	-	-	-	-	10,000.00	4,403,847,016.11	5,425,557,016.11

4.4 Аудит хийсэн Мөнгөн гүйлгээний тайлан

2019 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон тайлан

(төгрөг)

Мөрийн дугаар	Үзүүлэлт	Өмнөх он	Тайлант он
1	Үндсэн үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээ		
1.1	Мөнгөн орлогын дүн (+)	239,202,148,345.43	194,138,554,310.22
1.1.1	Бараа борлуулсан, үйлчилгээ үзүүлсний орлого	2,093,226,582.32	5,018,913,048.29
1.1.2	Эрхийн шимтгэл, хураамж, төлбөрийн орлого	-	-
1.1.3	Даатгалын нөхвөрөөс хүлээн авсан мөнгө	-	-
1.1.4	Бусад мөнгөн орлого	237,108,921,763.11	189,119,641,261.93
1.2	Мөнгөн зарлагын дүн (-)	238,506,730,987.19	191,730,928,362.31
1.2.1	Ажиллагчдад төлсөн	567,249,830.48	620,980,361.08
1.2.2	Нийгмийн даатгалын байгууллагад төлсөн	178,432,658.15	209,397,386.79
1.2.3	Бараа материал худалдан авахад төлсөн	52,193,535.29	25,125,408.61
1.2.4	Ашиглалтын зардалд төлсөн	107,537,636.40	111,612,363.68
1.2.5	Түлш, шатахуун, тээврийн хөлс, сэлбэг хэрэгсэлд төлсөн	7,078,660.00	10,274,909.02
1.2.6	Хүүний төлбөрт төлсөн	-	-
1.2.7	Татварын байгууллагад төлсөн	69,934,294.78	553,904,578.35
1.2.8	Даатгалын төлбөрт төлсөн	-	-
1.2.9	Бусад мөнгөн зарлага	237,524,304,372.09	190,199,633,354.78
1.3	Үндсэн үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээний дүн	695,417,358.24	2,407,625,947.91
2	Хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээ		
2.1	Мөнгөн орлогын дүн (+)	129,076,619.18	184,346,779.58
2.1.1	Хүлээн авсан хүүний орлого	129,076,619.18	184,346,779.58
2.1.2	Хүлээн авсан ногдол ашиг	-	-
2.2	Мөнгөн зарлагын дүн (-)	38,107,446.96	171,789,585.43
2.2.1	Үндсэн хөрөнгө олж эзэмшихэд төлсөн	38,107,446.96	171,789,585.43
2.2.2	Биет бус хөрөнгө олж эзэмшихэд төлсөн	-	-
2.2.3	Хөрөнгө оруулалт олж эзэмшихэд төлсөн	-	-
2.2.4	Бусад урт хугацаат хөрөнгө олж эзэмшихэд төлсөн	-	-
2.2.5	Бусдад олгосон зээл болон урьдчилгаа	-	-
2.2.6		-	-
2.3	Хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээний дүн	90,969,172.22	12,557,194.15
3	Санхүүгийн үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээ		
3.1	Мөнгөн орлогын дүн (+)	-	-
3.1.1	Зээл авсан, өрийн үнэт цаас гаргаснаас хүлээн авсан	-	-
3.1.2	Хувьцаа болон өмчийн бусад үнэт цаас гаргаснаас хүлээн авсан	-	-
3.1.3	Төрөл бүрийн хандив	-	-
3.1.4		-	-
3.2	Мөнгөн зарлагын дүн (-)	666,850,897.42	179,952,331.89
3.2.1	Зээл, өрийн үнэт цаасны төлбөрт төлсөн мөнгө	-	-

3.2.2	Санхүүгийн түрээсийн өглөгт төлсөн	-	-
3.2.3	Хувьцааны мөнгөний буцаалт	545,250,000.00	-
3.2.4	Төлсөн ногдол	121,600,897.42	179,952,331.89
3.2.5		-	-
3.3	Санхүүгийн үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээний дүн	(666,850,897.42)	(179,952,331.89)
4	Валютын ханшийн зөрүү	-	23,887.92
5	Бүх цэвэр мөнгөн гүйлгээ	119,535,633.04	2,240,254,698.09
6	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	1,006,323,183.53	1,125,858,816.57
7	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	1,125,858,816.57	3,366,113,514.66

5. Аудитын явцад илэрсэн алдаа, зөрчлийн жагсаалт

Огноо:	Аудитын нэр:	"Хөдөө аж ахуйн бирж" ХХК-ийн 2019 оны жилийн эцсийн санхүүгийн тайлангийн аудит	Аудитын код:
2020.03.10			САГ-2020/98/-СТА-ТӨҮГ
Шалгагдсан байгууллагын нэр:	"Хөдөө аж ахуйн бирж" ХХК		Сая төгрөгөөр

№	Алдаа, зөрчлийн товч утга	Мөнгөн дүн	Аудитын байгууллагаас гаргасан шийдэл	Алдаа, зөрчилтэй асуудал гаргасан албан тушаалтны	
			Нэр	Албан тушаал	Овог нэр
	1	2	3	4	5
1	Үлдэгдэл өртөгтэй үндсэн хөрөнгийг үнэ төлбөргүй шилжүүлэхэд олз бүртгэсэн байна.	18.1	Зөвлөмж өгөх	Гүйцэтгэх захирал, Ерөнхий нягтлан бодогч	Х.Баатар Д.Батцэцэг
2	Эхний хагас жилийн хөрөнгийн тооллого хийгээгүй байна.		Зөвлөмж өгөх	Гүйцэтгэх захирал, Ерөнхий нягтлан бодогч	Х.Баатар Д.Батцэцэг
3	Нягтлан бодох бүртгэлийн алдаанаас 2015 онд үүссэн 0.5 сая төгрөгийн өглөгийг залруулаагүй байна.	0.5	Зөвлөмж өгөх	Гүйцэтгэх захирал, Ерөнхий нягтлан бодогч	Х.Баатар Д.Батцэцэг
4	Анхан шатны баримтын бүрдэлт хангалтгүй байна.	0.1	Зөвлөмж өгөх	Гүйцэтгэх захирал, Ерөнхий нягтлан бодогч	Х.Баатар Д.Батцэцэг
5	Санхүүгийн тайланд тодруулга хийгээгүй байна.		Зөвлөмж өгөх	Гүйцэтгэх захирал, Ерөнхий нягтлан бодогч	Х.Баатар Д.Батцэцэг
6	Бараа материалын тайланг стандартын дагуу бэлтгээгүй байна.		Албан шаардлага өгөх	Гүйцэтгэх захирал, Ерөнхий нягтлан бодогч	Х.Баатар Д.Батцэцэг
Нийт		18.7			

**ҮНДЭСНИЙ АУДИТЫН ГАЗАР
АЛБАН ШААРДЛАГА**

2020 оны 03 дугаар сарын 16

№ 02/111

Улаанбаатар хот

СЯТ-2020/98/СТА-ТӨЧГ

Зөрчил арилгуулах тухай

Төрийн аудитын тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.1-д заасан Үндэсний аудитын газрын бүрэн эрх, Улсын Их Хурлын Төсвийн байнгын хорооны 2019 оны 5 дугаар тогтоолын хүрээнд Төсвийн тухай хуулийн 8.9.8-д заасны цаглабарт хугацаанд Хөдөө аж ахуйн бирж ХХК-ийн 2019 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн аудитаар дараах зөрчил илэрлээ. Үүнд:

Өмнөх аудитаар зөвлөмж өгсөн боловч тайлант хугацаанд эд хариуцагч нь бараа материалын тайланг Сангийн сайдын 2017 оны 347 дугаар тушаалаар батлагдсан маягт зааврын дагуу бэлтгээгүйн улмаас анхан шатны баримтад үндэслэн хураангуй бүртгэл хөтөлж байна.

Энэ нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.3.3-т “Дэлгэрэнгүй болон ерөнхий данс хөтлөх”, 20 дугаар зүйлийн 20.2.6-д “Эд хөрөнгийн болон төлбөр тооцооны тооллого хийх, үр дүнг шийдвэрлэх, бэлтгэн нийлүүлэгч, худалдан авагчтай тооцоо хийж, үлдэгдлийг баталгаажуулж, баримтжуулах ажлыг зохион байгуулах, удирдах” гэсэн заалтуудтай нийцэхгүй байна.

Иймд Төрийн аудитын тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.1.12-д “аудитын явцад илэрсэн төлбөр, зөрчлийг барагдуулах акт, албан шаардлага өгөх...”, Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын 2016 оны А/95 дугаар тушаалаар баталсан “Төрийн аудитын байгууллагын акт тогтоох, албан шаардлага өгөхөд баримтлах журам”-ын 4.1-д заасныг тус тус үндэслэн **ШААРДАХ нь:**

1. Хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангаж ажиллах, цаашид зөрчлийг давтан гаргахгүй байх.
2. Албан шаардлагын биелэлтийг 2020 оны 6 дугаар сарын 10-ны өдрийн дотор Үндэсний аудитын газарт ирүүлэхийг Хөдөө аж ахуйн бирж ХХК-ийн Гүйцэтгэх захирал Х.Баатар, нягтлан бодогч Д.Батцэцэг нарт даалгав.

АЛБАН ШААРДЛАГЫГ

ӨГСӨН :

САНХҮҮГИЙН АУДИТЫН ГАЗРЫН ЗАХИРАЛ
БӨГӨӨД ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

[Signature] Ц.НАРАНЧИМЭГ

АУДИТОР

[Signature] Ч.ДАШДАВАА

АУДИТОР *[Signature]* Б.НАРАНЧИМЭГ

ЗӨВШӨӨРСӨН:

ХӨДӨӨ АЖ АХУЙН БИРЖ ХХК-ИЙН
ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ

[Signature] Х.БААТАР

ЕРӨНХИЙ НЯГТЛАН БОДОГЧ

[Signature] Д.БАТЦЭЦЭГ

Акт, албан шаардлагын биелэлт хангагдаагүй тохиолдолд Төрийн аудитын тухай хуулийн 28 дугаар зүйлийн 28.2.2-д “Төрийн аудитын байгууллагаас тавьсан албан шаардлага, төлбөрийн актыг цаг хугацаанд нь биелүүлээгүй тохиолдолд зөрчил гаргасан албан тушаалтныг үүрэгт ажлаас нь халах тухай саналыг төрийн аудитын байгууллага эрх бүхий албан тушаалтанд хүргүүлнэ” гэж заасны дагуу хариуцагч албан тушаалтанд хариуцлага тооцуулахаар эрх бүхий албан тушаалтанд санал хүргүүлнэ.

